

gensvar på samtlige anmeldelser af *elskede elskede*

KK, 2003

Det hører til under *funny peculiar*, når anmeldere i flok insisterer på at skyde mig i skoene, at jeg ikke skriver som Dan Turell. Det gør jeg ikke af den grund, at jeg ikke er Dan Turell, gudskelov. Nu tror jeg så ganske vist ikke, at anmeldere behøver at tænke at tiltro mig stor kærlighed til Onkel Danny for at skyde mig et plagiat i skoene – nej, jeg er nok snarere af den opfattelse, at anmeldere har travlt til at leve sammen med deres bøger, idet jeg ikke ønsker at tiltro dem animositet overfor personlig udvikling; deres egen, altså.

Hvad eller hvem jeg i anmelderens øjne ligner eller ikke ligner vil altid være en (tydeligere) refleksion af anmelderen end af den anmeldte – en anmelderrefleksion, der har givet op over for at opleve værket på dets egne betingelser.

"elskede elskede" er en bog, der gennemgår 7 udviklingsstadier i perioden fra lige før, under, og 5 gradvis ekspanderende *efter* og væk fra, parforholdets opløsning – i ekspansion med mulighed for evig fastholdelse af bevægelsens oprindelsespunkt eller bevægelse i én af fem antydede (opsplitningen kunne have været større i antal, men næppe mindre) retninger mod en ny begyndelse, på et nyt parforhold eller noget helt andet at fylde nærhedens behov med, bøn, filosofisk overbevisning, opgivelse af tosomhed, hjælpearbejde af en eller anden karakter.

Illustreret ved pagineringen fremgår det at rækkefølgen af bogens tekster kan læses både "forfra" og "bagfra". 6 vignetter, med omslagsillustrationen som en slags 7., deler afsnittene, i en lille *flip*-bogs-tegnefilm af en faun, ridende på en jordklode, som nærmer eller fjerner sig fra beskueren, alt efter hvilken vej bogen bladres.

Antydningen af retninger kommer som følge af 1 langdigt, som gennem de fem afsnit der behandler tiden efter bruddet, i fem opsplittings af 2 vers helt konkret skifter plads i rækkefølgen af fem digte i hvert udviklingsstadium, således at en grafisk repræsentation af teksterne ville vise to spiralformede forløb, hvor ovennævnte langdigt snor sig den én vej gennem bogen,

mens de andre ligger efter hinanden i en lang hale. Det lange af disse to spiralforløb udmunder eller oprinder, alt efter hvilken vej bogens tekster læses, ved det næstsidste *eller* 2. digt, der her gør det ud for selve parfoldet undfangelse eller ophør, hvor alting går fra hinanden og ophører med at give mening, eller alt falder sammen og bliver til mening. Det andet antyder at have en begyndelse *før* dette omdrejningspunkt, måske som årsag, måske som en art livskonsekvens eller overbevisning, der bærer igennem, også efter efter bruddet – således at et filisofisk forløb fra begyndelse til slutning eller omvendt trods alt har en kerne, med et udspring, måske et tankemæssigt udspring i stil med konceptet "en tankes fødsel". Eller også skal dette digt regnes som nøglen til tvivlen – hvilken vej ankommer man til noget? Måske man skulle have fat i Kiergaard-fortolkeren Peter Thielst, "Livet skal leves forlæns, men erkendes baglæns", måske ikke.

Omtalte ophør er på omslaget illustreret ved en art kosmisk kerne, i hjerteregeionen på en (illustrativt svagt antydet) udgave af kosmos som kvinde. Fra denne kerne spredes artefakter, eller artefakter bevæger sig i samme retning, mod denne kerne, suges dertil.

Bogens konstruktion er absolut ikke af er ubetydelig for vurdering af bogens helhed; bogens *værk-struktur*. Teksterne i den lange tekstmasse-spiral på 20 tekster er således udvalgt til at gennemspille fem udviklingsstadier, fem tidsforløb i afstand til eller fra kernen/eksplosionen – år, måneder, dage, timer, minutter – som i fem separate strenge gennemgår 4 aspekter af materiale på vej mod en samling eller væk fra en spredning. Påstanden er således, at helheden ikke kan vurderes uden et samspil af faktorer – bevægelsen som spredning angives således at helheden vitterlig *var* en helhed, derved at ingen af aspekterne er en eller anden korrespondence med hinanden foruden – som skabelse af sammenhæng og mening, eller som afstand i tid og rum, eller at en helhed skal komme *som følge af* skabelse af sammenhæng og mening og afstand i tid og rum. Det femte aspekt og langdigt er ikke – skønt versene er nummereret fra 1-11 – entydigt kun i bevægelse én vej; man kan lige så vel tælle op som man kan tælle ned.

Når bogens konstruktion begynder at fremstå tydeligere, gives ro til vurderingen af de enkelte teksters placering i helheden. I dét som egentlig er en udviklingsmodel. Og læseren tvinges ind i en personlig identifikation med de enkelte digte (så godt det lader sig gøre på basis af subjektive tosomhedserfaringer), og gives mulighed for, i vurdering af digtenes respektive placeringer i helheden at bespørge sig selv om det personlige forhold til udviklingen af dét som er bogens egentlige formål: Opfattelsen af hvad helhed er.

--

I min oplevelse af anmelderiet spænder vurderingen af anmeldernes oplevelse af helhed fra perfid selvovervurderende og respektløs (Glaz-Serup i Fyns Stift), over flere simultane udsædelinger (for trods alt!) at ligne Dan Turell så lidt, at mine (lang)digte ikke når Dan Turells højder (!!), til en enkelt relativt positivt instillet og veltilfreds nordjyde (??), der ydermere indførte min tekst under sub-genrebetegnelsen "ny-enkelthed" (hvilket jeg ikke er utilfreds med, set i lyset af hans fund af glæde ved mødet med læsningen). Totalt set en utilfreds anmelderskare.

Min forlægger spurgte mig hvordan jeg havde det med det – og ud over at erklære mig ked af det, hvilket jeg blev, kunne jeg kun svare med et oversættelsespluk fra en bog af Samuel R. Delaney, hvori en Nobelprismodtager i litteratur fortæller en digterspire om, hvordan han skiftede mening om en forfatters værker efter ganske kortvarigt at ham talt med forfatteren *in persona* og således hørt dennes stemme. Det af kritikken der berørt mig mest var nemlig, at ingen af af anmelderne formåede at se OG læse den rytme, som er årsagen til at jeg hér otte år efter min sidste fysiske bog stadig har et publikum.

"elskede elskede" er bearbejdet med bevidst pause-notation, der i et fåtal af tekster optræder som grammatik og for en overvældende del angives med tabuleringer, i op til syv indrykninger, der i normal læseretning angiver et liniebruds absolutte tidsmæssige afstand mellem en valgt linie og den forrige, en valgt linie og den efterfølgende, i dét spænd som er sansningen (og oplæsningen; pausenotationen er

vejrtrækningsinstrukser, pauselængder) af den valgte linie i helheden, hvilket rent fysisk vil mærkes i kroppen som anspændthed, standsninger, flow, i forskellige forløb indenfor de enkelte tekster – alle de følelser og stemninger i kroppen som skabes af OG forårsager erkendelsesforandringer.

I mit valg af skrivemåder og utryk, fra det korte og kompakte til det udfoldede og lange fortællende, ligger en momentan opfattelse af at digte skal synge "*overall* divers-rytmisk" for ikke at blive for idealiserede eller idealiserende, i gængs opfattet positiv og negativ forstand. Det divers-rytmiske er min afspejling af det kaotiske liv, med det (evige) menneskelige forsøg på at skabe orden, systematisere, planlægge som muliggørelsen af f.eks. dét at skrive et dig. Altså, snarere end at søge indad mod at opnå en stram og perfekt ramme, evt. et varmt jazzet beat som dét der antydes som min inspirationskilde (Turell), eller Grotrians udnævnelse af alle tekstens ord som uadskillelige og nødvendige som landfæstning af kaos og orden til et nyt fundament (Gud, f.eks.), søger jeg udad, mod maksimalt opnåelig *angivelse* af kaos, dvs. *stemningsskift*, indenfor den enkelte tekst, uden samtidig at miste oplevelsen af rytmiske forløb. Det er menneskene, jeg forsøger at afspejle – ikke det perfekte, som tab eller længsel, i guddommen. Jeg tror ganske enkelt ikke på perfektion længere, hvilket bogen også er en angivelse af.

Anmeldere er også mennesker, men mennesker jeg og "mit" forlag i nogen grad er afhængige af. At være anmelder fordrer derfor en hel del selvrespekt, empati, evne til hengivelse, og frem for alt den respekt for en andens værk, pr. definition, som gør at en vurdering sker mellem to mennesker, ikke mellem et subjekt opslået som objekt og en mistænkt. Anmelderen skal mestre den kunst at afsætte tid til at tale med sit anmeldelsesobjekt *som hele sin person* for at kunne modsvare indsatsen gjort af objektets skaber, der ALTID må vurderes subjektivt. Man kan f.eks. ikke anmelde Peters tegning med at "den måske nok minder om, men ikke står mål med, en Picasso eller en Rothko", hvilket de fleste vil erklære sig enig i, men senere i livet skifter mening om, straks et givet menneske har levet en tid. Nok har vi alle meninger om, hvad som er bedre end noget andet, men hvis skabelsers effektivitet i historisk

belysning vurderes højere (dvs. ud fra en æstetisk stillingtagen) end frembringelsernes samklang med skaberens ønsker, behov, idealer osv. (dvs. ud fra en menneskelig stillingtagen), tjener en sådan vurdering/anmeldelse kun som endnu en kile mellem menneskene generelt – endnu én af mange forsøg på at binde skabertrangen som opretholder af fortidens successer, forsoner af fortidens synder og udlevelse af (fortidigt) forestillede potentialer. Det er da blot en smule *funny peculiar*, at elskere af litteratur fastholder sam-træk snarere end diversitet – eftersom jeg forestiller mig at folk der forsøger at skabe et eller andet næppe forsøger at eftergøre men derimod *fra-intet-skabe* noget behøvet, noget manglet eller savnet, af personlig betydning, *hvor* den betydning så end måtte ligge i det samlede billede. En litteraturanmelder kan altså ikke nøjes med at læse en tekst for dens litteraturhistoriske og eller sproglige kvaliteter, men er nødt at respektere at "misfosteret" samtidig rummer en intention, der til enhver tid overgår anmelderens, derved at den går forud for anmelderen. Hvad enten så anmelderen mener sig meget vidende om områdets historie og frembringelser.

"Jeg anmelder bøger, ikke mennesker" vil en og anden sikkert forsvare sig med. Men det er vel lige så overfladisk at anmelde en bog således, som det er anmelde en sky uden at kende noget som helst til, eller kere sig om, vejrforhold generelt. Og den der mener at værdien af en bog eller en sky forsvinder ved at forbinde sansning med *en søgen efter* kontekst og intention (uden at ville sjæleliggøre varme og kolde luftstrømme), har ikke fattet en dyt om at sanse verden: Når man mener at vide (i overbevisning) - hvad enten fordi man er uden ydmyghed eller vælger en afgrænsning som redskab til at betale huslejen - dels fastholder man sig selv (man forhindrer ny viden), og dels forsøger man at underkaste andet og andre en samstemmighed - som snarere end tankeløs repetition af det kendte burde være et resultat af frivillighed i møder og bevægelser.

Uvildig "objektivitet" er ikke noget jeg ønsker – oplevelse af dialog anmelderen og teksten imellem er langt at foretrække – men hvis jeg fortsætter med at opleve samme pauvre indlevelsesvilje som i de sidste mange år (ja, det da bestemt tilladt at mene at mit seneste værk er litterært, filosofisk eller psykologisk uinteressant eller håndværksmæssigt ufærdigt), og

samme manglende mod til at inspirere, bliver jeg nok nødt til indsamle subjektive erfaringer med nulevende anmeldere og kritikere med henblik på en revurdering af hele processen. Ikke en opgave jeg på nogen måde har lyst til at påtage mig, men hele vores samfund lider under manglende glæde. Den glæde som ALTID opstår, når man (selv) *hengiver* sig til et eller andet. Og jeg er sikker på, at *smagsdommerne*, som åbenbart skal til overfor enhver form for frembringelse i et kommersialiseret samfund, ville have det meget bedre med f.eks. at vide at de skal koncentrere deres tidsmæssige hengivelse indenfor et begrænset tidsrum, så de IKKE bliver professionelle *smagsdommere*, dvs. med fokus på *jobbet*, men har mulighed for at blive og forblive professionelle *mennesker*, dvs. sansende vågne og rundskuende åbne. Det må da selv aviserne og bladene blive klar over, nu hvor de taber salgstal til folks vurderinger af private vurderinger på nettet; ingen kan ikke overleve på kvantitet alene. Og kvalitet har intet at gøre med anciennitet eller vid. Sam- og medklang og viljen til samme er alt, der i ovennævnte sammenhæng har værdi. For mig.